

משלי פרק ה

(טז) יפוצו מעינותיך חוצה ברחבות פלגי מים:

(יז) יהיו לך לבדך ואין לזרים אתך:

(יח) יהי מקורך ברוך ושמה מאשת נעורך:

(יט) אילת אהבים ויעלת חן דדיה ירוך בכל עת באהבתה תשגה תמיד:

מלבי"ם משלי פרק ה

(טז) יפוצו מעינותיך חוצה, היינו שיפוצו למודיו לבניו ותלמידיו ואח"כ יפוצו ברחבות פלגי מים שיש הבדל בין חוץ לרחוב, שהחוץ הוא אחורי הבתים ואין נמצאים שם רק בני הבית, והרחוב הוא המקום הרחב לפני הבתים ששם הוא רשות הרבים, שאח"כ כל ישראל ישאבו וישתו מי חכמתו, ויהיו פלגי מים המתפשטים לכל עברים, כמ"ש שנעשה כמעין המתגבר וכנהר שאינו פוסק:

(יז) והיו לך לבדך, והגם שיתפשטו מעינות חכמתך החוצה יהיו השמועות נאמרות על שמך וכן שכר החכמה יהיה לך לבדך, ואין לזרים אתך, ר"ל הגם שתלמידך המפיצים חכמתך גם להם יהיה שכר אתך, הם אינם זרים כי נחשבים כבניך:

ספר חסידים סימן תקל

...כי הקדוש ברוך הוא גוזר מי יהיה חכם ומה חכמתו וכמה שנים וכמה ספרים יעשה. יש שגוזר עליו שעושה ספר אחד או שנים או שלשה, וכן בתלמוד וכן לפתור קרייה וכן בסודות אחרות. וכל מי שגילה לו הקדוש ברוך הוא דבר ואינו כותבה ויכול לכתוב הרי גוזל מי שגילה לו, כי לא גלה לו אלא לכתוב דכתיב (תהלים כ"ה י"ד) סוד ה' ליראיו ובריתו להודיעם, וכתיב (משלי ה' ט"ז) יפוצו מעינותיך חוצה, וזה שכתוב (קהלת י"ב י"ד) יביא במשפט על כל נעלם שגורם שנעלם אם טוב שגילה לו אם רע שאינה כותבה.

צדיקים העיקר מוצנע להם לעוה"ב...

ספר חסידים ברית עולם ושומר הברית סימן תקל

וכל מי שגילה לו דבר ואינו כותבה ויכול לכתוב הרי זה גוזל מי שגילה לו כי לא גילה לו אלא לכתוב כו' בהקדמת ס' החשוב לב אריה כתב משם רז"ל בזמן שב"ה קיים כשאדם מקריב קרבן מתכפר לו, וכשאדם כותב בס' מה שלומד איזה חידוש הכתיבה זו היא עולה לו במקום קרבן. ובזה פירש הרב הנז' זבח ומנחה לא חפצת וכו' עולה וחטאה לא שאלת אז אמרתי הנה באתי במגילת ספר כתוב עלי – שיעלה במקום קרבן והאריך בביאורו וענינים אחרים בהקדמה זו ע"ש באורך. וראיתי בס' רבינו אפרים על התורה

כ"י פרשת תשא שכתב משם רבינו אלעזר מגרמיזא זכרם לברכה שכל מי שמגלין לו רזי תורה מן השמים ואינו כותבו עתיד ליתן את הדין עכ"ל.

שו"ת אפרקסתא דעניא, לר' דוד שפרבר, ז"ל, הקדמה

ועם לבבי אשיחה, אולי מאת ה' היתה זאת להעירני משנתי ולהקיצני מתרדמתי, לאמור קום לך, מה לך נרדם, שנס מתניך וחגור ביזע, כל אשר תמצא ידך לעשות בכחך עשה (קהלת ט' יו"ד), כי לא תדע מה ילד יום, אולי יחוס אולי ירחם החונן דעת לכל מבקש דעת, להאיר עיני הכהות למצוא חלקי בתורתו, אם כי מצער הוא ותחי נפשי, כמ"ש הס"ח סי' תק"ל, ז"ל "כי מי תכן את רוח ה' (ישעי' מ"ם י"ג), כי הקדוש ברוך הוא גוזר מי יהי' חכם וכמה שנים וכמה ספרים יעשה, יש שגוזר עליו שעושה ספר א' או ב' או ג'. וכן בתלמוד וכן לפתור קריי' כו'."

וכונתו ז"ל בפיו המ"ק הנ"ל כתיב"ע ז"ל שם: "מן תקון ית רוח קודשא בפום כל נבייא, הלא ה"י. עי' רש"י שם, (דלפ"ז שם ה' הוא נושא המאמר ורוח הוא הנשוא), ובצירוף דרשתם ז"ל (ויק"ר פט"ו ב') ד"א לעשות לרוח משקל, א"ר אחא אפי' רוח"ק ששורה על הנביאים אינו שורה אלא במשקל, יש שמתנבא ספר א' ויש ב' כו', יש זוכה למקרא ויש למשנה ויש לתלמוד ויש לאגדה, ויש זוכה לכולן, ובמדרש משלי פ"ב יצפון לישרים תושיה, משעה שנוצר אדם במעי אמו, אותה תורה שעתידי ללמוד, צפונה הוא לו ע"ש,

וי"ל כונת צפונה היא לו, עפמ"ש הגאון החיד"א ז"ל בס' חסדי אבות (אבות פ"ג מ"ח) כל השוכח דבר אחד כו', דידוע דכל א' קיבל חלקו בתורה בסיני, ואם זוכה מוציא לאור מה שקבלה נשמתו, והחידוש ההוא אין אחר יכול לחדשו, כי הוא חלקו, וע"כ אם זכה וחידיש מה שקבלה נשמתו מסיני ולא הוציאו לאור ועי"ז אח"כ הוא שכווח מעיקרא, ז"ש כל השוכח דבר א' "ממשנתו" – דייקא מה שקבל בה"ס ושייך לשרש נשמתו, ה"ז מתחייב בנפשו, כי אדם אחר א"י לחדשו עכ"ל, וז"ש צפונה היא לו, לו דייקא, וחוב קדוש הוא לו לגלות מצפוניו לאחרים, כאמז"ל "אם למדת תורה הרבה אל תחזיק טובה לעצמך כי לכך נוצרת", כפי' הבל"ע, אל תחזיק אות' טובה לעצמך לבדך, כי לכך נוצרת להשלים זולתך וכל המונע בר יקבוהו לאום, ודרשו ז"ל (סנהדרי' צ"א). כל המונע הלכה מפי תלמיד אפי' עוברין שבמעי אמן מקללי' אותו ועפ"י דרכם ז"ל יל"פ ג"כ לאום כמשמעו, דהמונע מאחרים מה שחידש, בתבואת שכלו בתורה יקבוהו הלאום כלו, כי שלמות כל דור תלוי בהשלמת החידושים של חכמי הדור, והיינו דאמז"ל (ויק"ר פכ"ב) הראה הקדוש ברוך הוא למשה דור דור וחכמיו וק"ל.

והיינו שסיים הס"ח שם: וכל מי שגילה הקדוש ברוך הוא דבר ואינו כותבה ויכול לכתוב, הרי גוזל מי שגילה לו, כי לא גילה לו אלא לכתוב דכתיב סוד ה' ליראיו ובריתו להודיעם כו', וז"ש (קהלת י"ב י"ד) יביא במשפט על כל נעלם, שגורם שנעלם...

וכנוגה נראה לי מ"ש הס"ח "כמה שנים וכמה ספרים יעשה", אולי ר"ל דקצב שנות חייו הוא לפי ערך הצורך למספר ספרים שיעשה...

שו"ת משנה הלכות חלק ט סימן שמ

מכתבך בחי' תורה קבלתי בזמנו אמנם לרוב הטרדות לא הספקתי לעיין בו עד הלילה והנני בזה בקיצור אומר בס"ד. בדבר שאלתך במ"ש בס"ח סי' תק"ל דכל מי שגילה לו הקב"ה דבר תורה ואינו כותבה ויכול לכתוב הרי זה גוזל מי שגילה לו כי לא גילה לו אלא לכתוב דכתיב סוד ה' ליראיו ובריתו להודיעם וכתיב יפוצו מעינותיך חוצה. ונסתפק אי זה דוקא בכתיבה או אפילו ע"י טעיף שנתחדש בימינו יוצא בזה אם ישם חדושו על טעיף וכתב בזה צדדי הספק.

והנלפענ"ד בס"ד דהנה הס"ח הביא שם אסמכתא לדבריו מג' מקראות, (א) סוד ה' ליראיו ובריתו להודיעם (תהלים כ"ה י"ד), (ב) יפוצו מעינותיך חוצה (משלי ה' ט"ז), (ג) יביא במשפט על כל נעלם שגורם שנעלם אם טוב שגילה לו אם רע שאינה כותבה ע"ש. ובברית עולם שם הביא עוד בשם הגאון בלב ארי' בהקדמה דבזמן שב"ה קיים אדם מקריב קרבן ומתכפר לו עכשיו כשכותב בספר מה שלומד איזה חידוש הכותבה עולה לו במקום קרבן ורמז לדבר זבח ומנחה לא חפצת עולה וחסאה לא שאלת אז אמרתי הנה באתי במגילת ספר כתוב עלי שהכותב יעלה במקום קרבן ע"ש. ולכאורה למ"ל להצדיק תלתא קראי לזה ולא די באחד.

והנראה דיש בכתיבת חדושי תורה תלתא טעמי וכל אחד ואחד צריך קרא מיוחד ללמדו ממנו. ואלו הן: (א) שידע בעצמו, (ב) שידוע לאחרים, (ג) שיעמוד לדורות ולא תשכח מפי זרעו. והנה לידע בעצמו ידעין מקרא סוד ה' ליראיו...

...ודע דמה שמקליטים על הטעיף אין זה כתיבה כלל אלא כשהאדם מדבר על הטעיף עושה שם קצת רושם ואינו עושה שום אותיות בדיבורו אלא כשמשים אח"כ הטעיף על המכונה רעקארדער, המכונה מוציא קולות מהטעיף כאלו שעשה בשעת דיבור ונשמע כאלו הי' שם דיבור אבל פשוט דהטעיף לעצמו אינו כתיבה כלל וגם א"א לקרוא מה שעליו בלי מכונה כלל ולכן לפענ"ד פשוט דהעיקר בזה הכתיבה שהוא ראוי לקרוא לכל אחד וראוי לעמוד ימים רבים...